

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Perukirjan laatiminen ja siihen liittyvät ongelmakohdat perintöverotuksen näkökulmasta

---

Kerokoski, Minna

2012 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Perukirjan laatiminen ja siihen liittyvät ongelmat
perintöverotuksen näkökulmasta

Minna Kerokoski
Liiketalous
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2012

Minna Kerokoski

Perukirjan laatiminen ja siihen liittyvät ongelmakohdat perintöverotuksen näkökulmasta

Vuosi 2012 Sivumäärä 36

Opinnäytetyön tarkoituksena on laatia opas oikeaoppisen perukirjan laatimiseen, jotta välttäisiin virheelliseltä perintöverotukselta. Tarkoituksena on siis helpottaa sekä jokaisen perukirjan laatimiseen ryhtyvän työtä että perintöverovalmistelijan työtä, jotta saataisiin toimitettua yhdellä kertaa mahdollisimman oikeanlainen verotus.

Opinnäytetyössäni on kaksi osaa. Teoriaosuudessa käsittelen ensin perukirjaa, perunkirjoitusta sekä perintöverotusta yleisellä tasolla. Selvennän niiden tarkoitusta sekä niihin liittyviä menettelytapoja. Lisäksi avaan yleisimpiä perukirjan laatimisessa ilmenneitä ongelma-kohtia sekä pyrin selventämään niiden vaikutuksia perintöverotukseen.

Toisena osana on jokaiselle perukirjan laatimisen eteen joutuvalle laadittu opas, joka selvittää oikeaoppisia perukirjan sisältövaatimuksia. Oppaassa olen pyrkinyt tuomaan esille yleisimpiä verotuksen kannalta oleellisia asioita ja vaatimuksia.

Minna Kerokoski

The formulation of the estate inventory deed and its problems in perspective of inheritance taxation

Year	2012	Pages	36
------	------	-------	----

The purpose of my thesis is to draw up a guide to make a correct estate inventory deed, in order to avoid incorrect inheritance taxation. Therefore the purpose of this work is both to help the work of every person who starts to make an estate inventory deed and the work of the preparer of the inheritance tax. The purpose is to get as far with the correct taxation at one time.

There are two parts in my work. In the first section, the theory section, I am dealing with the estate inventory deed, the estate inventory and the inheritance taxation at a general level. I clarify the purposes of them and the procedures that belong to them. In addition to this, I deal with the most common problems and I will try to clarify the effects to the inheritance taxation.

The second part of the work is the guide that helps every person that has to draw up an estate inventory deed. The guide will clarify the content requirements of the right estate inventory deed. In the guide, I have tried to clarify the most essential issues and requirements of taxation.

Sisällys

1	Johdanto.....	7
1.1	Tutkielman tarkoitus	7
1.2	Työn sisältö ja rakenne	7
2	Perukirja ja perintöverotus	8
2.1	Perukirja ja sen laatimismenettely	8
2.2	Perunkirjoitusvelvollisuus.....	9
2.3	Perintöverotuksen tarkoitus ja laskeminen.....	10
2.4	Perintöveron maksaminen	12
2.5	Perintöverotuksen oikaiseminen ja muutoksenhakumenettely	13
3	Perukirjan laatimiseen liittyviä ongelmakohtia verotuksen kannalta	13
3.1	Puutteellinen virkatodistusketju	14
3.2	Perinnöstä luopuminen.....	15
3.2.1	Ennakkoluopuminen.....	16
3.2.2	Perittävän kuoleman jälkeinen luopuminen	17
3.3	Varojen arvostus.....	19
3.4	Lesken asumisoikeus.....	20
3.5	Sukupolvenvaihdos	21
3.6	Ulkomainen jäämistösaanto	23
4	Perukirjan laatimisohje	24
4.1	Johdanto-osa.....	25
4.1.1	Vainaja ja pesän osakkaat	26
4.1.2	Läsnä toimituksessa ja toimituksen tiedoksianto.....	27
4.1.3	Perukirjan perustaksi esitetyt asiakirjat	27
4.1.4	Lesken suojasäännökset.....	28
4.1.5	Pesän ilmoittaja	28
4.2	Varallisuusosa	29
4.2.1	Vainajan varat, velat ja omaisuuden säästö.....	29
4.2.2	Lesken varat, velat ja omaisuuden säästö sekä pesänselvitysvelat	30
4.2.3	Ennakkoperinnöt ja lahjat	31
4.3	Vakuutusosa	31
4.3.1	Pesän ilmoittaja ja pesänhoitaja	32
4.3.2	Allekirjoitukset	32
4.4	Perukirjaan liitettävät asiakirjat	32
5	Yhteenveto	33
	Lähdeluettelo.....	36

Lyhenteet

PK	Perintökaari 5.2.1965/40
PerVL	Perintö- ja lahjaverolaki 12.7.1940/378
HolhTL	Laki holhustoimesta 1.4.1999/442
MaatVL	Maatilatalouden tuloverolaki 15.12.1967/543
RL	Rikoslaki 19.12.1889/39
OK	Oikeudenkäymiskaari 1.1.1734/4

1 Johdanto

1.1 Tutkielman tarkoitus

Tutkielmani tarkoituksena on selvittää perukirjan laatimisen ongelmakohtia perintöverotuksen näkökulmasta sekä tuottaa opas perukirjan oikeaoppiseen laatimiseen, jotta näiltä ongelmilta vältyttäisiin. Perunkirjoitus on toimitettava jokaisen Suomessa asuneen henkilön kuoleman jälkeen. Perunkirjoituksessa laaditaan perukirja, joka toimii perintöverotuksen perustana. Perukirjaa voikin sanoa kuolinpesän veroilmoitukseksi. Se, miten perukirja laaditaan, vaikuttaa siis myös perintöveron määräytymiseen.

Koska perukirjan voi laatia jokainen henkilö itse, eikä kaikilla voi olla siihen soveltuvaa ammattitaitoa, saattaa se aiheuttaa sen, ettei kaikkia verotukseen vaikuttavia asioita osata ottaa huomioon tai ne ilmaistaan väärin. Tämän vuoksi on tarpeen tehdä ohjeistus, jossa otetaan huomioon keskeisimpiä verotukseen vaikuttavia ongelmakohtia sekä pyritään selvittämään keskeisimmät asiat, jotka perukirjaan tulisi sisällyttää, jotta saataisiin mahdollisimman oikea tieto kuolinpesän tilanteesta eikä suoritettua perintöverotusta tarvitsisi jälkikäteen oikaista.

Verotoimistolla on toki viranomaisena velvollisuus antaa ohjeita perukirjan laadintaprosessissa, ja verohallinnon internet-sivuilta löytyykin runsaasti tietoa asiasta. Verovirkailija ei kuitenkaan voi laatia perukirjaa kenenkään puolesta, koska hän ei virkamiehenä voi ryhtyä kenenkään asiamieheksi, eikä varsinaista laatimista enää voida katsoa neuvonnaksi.

1.2 Työn sisältö ja rakenne

Tutkielmassani on kaksi osaa. Teoriaosassa tarkastelen perukirjaan liittyvää toimintaympäristöä yleisellä tasolla. Ensin tarkastelen perukirjaa yleisesti. Selvitän mikä perukirja on, mitä muotovaatimuksia sen laatimiseen liittyy, sekä kenellä on velvollisuus toimittaa perunkirjoitus. Sen jälkeen selvitän perintöverotuksen tarkoitusta ja prosessia. Teoriaosan viimeisenä kohtana analysoin keskeisiä perukirjan laatimisessa ilmenneitä ongelmia, ja miten ne vaikuttavat perintöverotuksen määräämiseen, sekä miten ongelmilta voitaisiin välttyä.

Tutkielman toisessa osassa laadin oppaan perukirjan oikeaoppiseen laatimiseen, jotta perintöverotuksen näkökulmasta keskeiset asiat tulisi oikein kirjattua, ja perukirjasta löytyisi kaikki oleellinen vaadittava tieto. Perukirjan oikea ja huolellinen laatiminen asianmukaisine liitteineen ja asiasisältöineen vähentää myös verotuspäätöksen jälkeisiä oikaisu- ja muutoksenhakutapahtumia.

Opinnäytetyöni on kehittävä tutkielmatyyppinen työ, jonka toteuttaminen perustuu perintöverotukseen liittyvän lainsäädännön ja lähdekirjallisuuden lukemiseen sekä tutkimiseen. Lähteinä käytin jäämistöoikeutta ja perintöverotusta käsittelevää kirjallisuutta, ajankohtaista lainsäädäntöä ja verohallinnon internet-sivuja. Keskeisten verotuksen kannalta ongelmakohtien selvittämiseksi keskustelin verotoimiston perintöveroalustelijan kanssa.

2 Perukirja ja perintöverotus

2.1 Perukirja ja sen laatimismenettely

Perukirja on perunkirjoitustilaisuudessa kirjallisesti laadittu asiakirja, joka kertoo kuolinpesän varat ja velat. Perukirja toimii kuolinpesän veroilmoituksena, omaisuus- ja osakasluettelona sekä sitä käytetään verotuksessa perintöveron määräämisen perustana. Perukirjaa voidaankin pitää eräänlaisena valmisteluasiakirjana perinnönjaolle. Perintö- ja lahjaverolain 26 §:n mukaan on perintökaaren 20 luvussa tarkoitetun pesänilmoittajan annettava kehoittamatta perintöverotuksen toimittamista varten perinnönjättäjän jälkeen laadittu perukirja.

Omaisuusluettelo toimii pohjana pesänselvitykseen, ositukseen ja perinnönjakoon, koska nämä nojaavat ensisijassa perukirjaan merkittyihin tietoihin. Omaisuusluettelon merkitys korostuu erityisesti suurissa kuolinpesissä. Omaisuusluettelosta tulee käydä ilmi kuolinpesän omaisuus ja omistussuhteet. Perukirja on myös osakasluettelo, koska siihen on merkittävä kaikki pesän osakkaat sekä mahdollinen eloonjäänyt leski. Lesken asemaan rinnastetaan myös parisuhdekumppani.

Kolmantena asiana perukirjaa voidaan pitää siis kuolinpesän veroilmoituksena. Tämä perukirjan tehtävä onkin hyvin merkittävä, koska perintöverotus rakentuu samalle laskentapohjalle kuin perinnönjakonormisto. Perukirjavalvonta kuuluu pelkästään verotoimistoille, josta johtuu myös perukirjan veroilmoitusluonteen korostuminen. Nämä perukirjan erilaiset tehtävät asettavat perukirjan sisällölle ja muodolle erilaisia vaatimuksia.

Perukirja laaditaan perunkirjoitustilaisuudessa. Perukirjan voi laatia ammattilainen tai se voidaan laatia itse. Perukirjan laatiminen on enenevässä määrin siirtynyt lakimiehiltä maallikkokäden käsiin, ja nykyään enää erityisen suurissa ja mutkikkaissa kuolinpesissä perunkirjoituksen tekee asianajo- tai oikeusaputoimisto. Tämän vuoksi myös tietojen virheellisen sisällön riski ja puutteellisuus lisääntyvät.

Perukirja voidaan laatia joko koneella tai käsin. Laatimistapaa ei ole säännelty. Perukirjan laatimiseen on myös olemassa valmiita lomakepohjia, mutta yhtä hyvin se voidaan laatia kokonaan itse sisältövaatimuksia noudattaen.

Perintö- ja lahjaverolain 29 §:n mukaan perukirja liitteineen tulee toimittaa verotoimistoon kuukauden kuluessa perunkirjoituksen toimittamisesta. Perukirja toimitetaan yhtenä kappaletta vainajan kotipaikkaa lähinnä olevaan verotoimistoon. Perukirja on toimitettava paperisena versiona, sillä ainakaan vielä sitä ei ole mahdollista jättää sähköisessä muodossa.

Perukirjat on toimitettu suoraan veroviranomaiselle vasta vuoden 1994 loppupuolelta lähtien. Sitä ennen perukirjat rekisteröitiin oikeuslaitoksessa, ja ennen 1.9.1994 rekisteröidyt perukirjat ovatkin paikallisten käräjäoikeuksien arkistoissa. Kaikkein vanhimmat perukirjat ovat kuitenkin jo maakunta-arkistoissa.

2.2 Perunkirjoitusvelvollisuus

Perintökaaren 20:1:n mukaan perunkirjoitus on toimitettava kolmen kuukauden kuluessa kuolemantapauksesta. Perunkirjoituksen toimittamiseen voidaan hakea lisäaikaa vainajan kotikunnan verotoimistosta. Perunkirjoituksen toimituttamisvelvollisuus on sillä pesän osakkaalla, jonka hoidossa kuolinpesä on. Toimituttamisvelvollisuuden edellytyksenä on kuitenkin oikeustoimikelpoisuus. Jos pesän osakas on esimerkiksi alaikäinen, hän ei ole velvollinen huolehtimaan perunkirjoituksen toimittamisesta. Jos pesän osakas ei ole millään tavoin osallistunut vainajan jäämistön hoitamiseen, hän ei myöskään ole velvollinen toimituttamaan perunkirjoitusta. Tämän vuoksi häneen ei voi myöskään kohdistaa perunkirjoituksen laiminlyönnistä aiheutunutta sanktiota. (Aarnio & Kangas 2009, 264.)

Kuolinpesän osakkaita ovat perilliset, mahdolliset testamentinsaajat sekä mahdollinen eloonjäänyt puoliso tai parisuhdekumppani. Parisuhdekumppanilla tarkoitetaan henkilöä, jonka kanssa vainajalla on rekisteröity parisuhde. Parisuhdekumppanit ovat nykypäivinä lisääntyneet yhteiskunnan muuttuessa suvaitsevaisemmaksi, eikä avioliitto enää ole yhtä yleistä kuin aikaisemmin. Testamentinsaaja voi olla myös yleistestamentinsaaja. Puoliso tai parisuhdekumppani ei aina ole pesän osakas. Jos avioliitto on päättynyt vainajan kanssa avioeroon, ja ositus toimitettu, ei eloonjäänyt puoliso ole osakas. Avopuoliso tai esimerkiksi vainajan velkoja, eivät voi olla pesän osakkaita. Koska kaikkien pesän osakkaiden selvittäminen on varsinkin laajoissa suvuissa usein hyvin aikaa vievää, aloitetaan perunkirjoitus käytännössä tilaamalla tarvittavat virkatodistukset sekä sukuselvitykset.

Perintökaaren 20:2:n mukaan perunkirjoituksen toimittavat uskotut miehet. Uskotut miehet valitsee osakas, jonka hoidettavana pesän omaisuus on, mahdollinen pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija. Uskotuksi mieheksi kutsutaan henkilöä, joka toimittaa perunkirjoituksen ja laatii perukirjan. Verohallinnon ohjeistuksen mukaisesti uskottuina miehinä tulisi käyttää pesän osakkaisiin nähden ulkopuolisia henkilöitä, koska pesän osakkaiden tai heidän

puolisoidensa toimiminen uskottuna miehenä voi heikentää perukirjan luotettavuusarvoa. Uskotuille miehille ei ole laissa asetettu erityisiä pätevyysvaatimuksia, mutta yleisesti vaaditaan uskotun miehen olevan täysivaltainen ja hänellä tulee olla rajoittamaton oikeustoimikelpoisuus.

Perunkirjoitusvelvollisuus on ankarasti sanktioitu. Jos perunkirjoitusvelvollinen osakas laiminlyö perunkirjoituksen toimituttamisen määräajassa, vastaa hän henkilökohtaisesti vainajan velasta. Lisäksi ankara henkilökohtainen velkavastuu on säädetty velkojien turvaksi. Ne kuolinpesän osakkaat, jotka eivät ole osallistuneet jäämistön tosiasialliseen hoitoon, eivät kuitenkaan joudu perunkirjoituksen laiminlyönnin johdosta vastuuseen. (Aarnio & Kangas 2009, 265.)

Perintö- ja lahjaverolain 1 §:ssä sanotaan että joka perintönä, testamentilla tai lahjana saa omaisuutta, on velvollinen suorittamaan siitä valtiolle veroa sen mukaan, kuin tässä laissa säädetään. Jos perinnönjättäjä tai perinnön- tai testamentinsaaja asui kuolinhetkellä Suomessa, on perintönä tai testamentilla saadusta omaisuudesta maksettava perintöveroa. Yksityiset henkilöt ovat lähes aina perintöverovelvollisia saamistaan perinnoista, kun taas esimerkiksi valtio, kunnat, seurakunnat, kuntayhtymät, opetuslaitokset ja aatteelliset ja yleishyödylliset yhdistykset ovat verosta vapaita. Kaikissa maissa ei perintöverotusta ole lainkaan.

Voimassa oleva perintö- ja lahjaverolakimme säädettiin vuonna 1940, mutta ensimmäinen Suomessa säädetty yleinen perintö- ja lahjaverolaki on vuodelta 1919. Nykyistä, vuonna 1940 voimaan tullutta lakia on muutettu moneen otteeseen, joista olennaisimmat lisäykset ja muutokset tehtiin vuonna 1979. Lakiin otettiin tällöin mukaan esimerkiksi yritysten sukupolvenvaihdosta helpottava huojennusnormi. Perintöverotukseen liittyviä suuria muutoksia on lakiin tehty vuoden 1990 puolivälissä, jolloin lain verotusmenettelyä koskevat säännökset uudistettiin perusteellisesti. Lakia onkin muutettu useaan otteeseen, viimeksi vuoden 2012 alussa jolloin muutettiin 14 ja 19 §:ää. 14 § koskee perintöveroasteikkoa I veroluokassa ja 19 § vastavaa lahjaveroasteikkoa.

Perintövero määräytyy perityn omaisuuden arvon sekä sukulaisuussuhteen mukaan. Tämän vuoksi perukirja on oleellinen tiedonlähde perintöverotuksen toimittamisen kannalta ja tästä aiheutuu myös se, että perukirjan laatimisessa on noudatettava erityistä huolellisuutta ja tarkkuutta, jotta kaikki asiat tulevat kokonaisuudessaan ja oikein merkityiksi. Perintöveron määrä siis ei ole vakio, vaan riippuu siitä kuinka läheistä sukua perijä on perittäville ja minkä arvoista perittävä omaisuus on.

2.3 Perintöverotuksen tarkoitus ja laskeminen

Verotuksen keskeinen tehtävä on aina fiskaalinen eli varojen hankkiminen julkisyhteisöjen menojen kattamiseksi. Perintöverojärjestelmän tarkoitus, mutta samalla myös keskeinen ongelma, on jakaa verorasitus oikeudenmukaisesti. (Puronen 2008, 5.) Jotta verotus saadaan toimitettua oikeudenmukaisesti ja kaikille samojen sääntöjen mukaisesti, on verotuksen perusteiden oltava yhdenmukaiset eikä niissä saisi olla tulkinnanvaraa. Näin myös perintöverotuksen perustana olevan perukirjan tulee olla yhdenmukaisesti laadittu. Tämä ei ole mahdollista, elleivät perukirjan laatimisen ohjeet ole selkeät ja kattavat.

Perintöveron laskee perintöverovalmistelija verotoimistoon toimitetun perukirjan pohjalta. Tämän vuoksi juuri perukirjan laatiminen ja etenkin omaisuuden oikea ja todenmukainen arvostus käypään arvoonsa on erittäin tärkeää, jotta perintövero määrättäisiin oikeudenmukaisesti ja oikean määräisenä. Perukirja on perintöverotuksen pohja ja veroilmoitus. Jos perinnönjako on jo aikaisemmin toimitettu, käytetään myös jakokirjaa perintöverotuksen perustana. Perinnöstä voi myös luopua, jolloin myöskään perintöveroa ei lasketa perinnöstä luopujalle. Perinnöstä tulee tällöin kuitenkin luopua kokonaan ehdoitta, jotta välttyy perintöverolta. Osittainen luopuminen ei riitä.

Perinnön saajat on jaettuun kahteen erilliseen veroluokkaan, joiden mukaan perintöveron määrä lasketaan. Uudet taulukot ovat tulleet voimaan 1.1.2012. Muutoksia vanhaan on tapahtunut I veroluokan taulukon kohdalla, johon on lisätty yksi veroluokka lisää. II veroluokan taulukkoon ei tullut muutoksia.

Perintöveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Vero % ylimenevästä osasta
20 000 - 40 000	100	7
40 000 - 60 000	1 500	10
60 000 - 200 000	3 500	13
200 000 -	21 700	16

Perintöveroa maksetaan II veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Vero % ylimenevästä osasta
20 000 - 40 000	100	20
40 000 - 60 000	4 100	26
60 000 -	9 300	32

(Perintöveron määrä 2012)

Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvat perinnönjättäjän aviopuoliso sekä suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva perillinen, aviopuolison suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen sekä perinnönjättäjän kihlakumppani. Verohallinnon internetsivujen ohjeistuksen mukaan aviopuolisena pidetään myös vainajan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävää henkilöä, joka on aikaisemmin ollut avioliitossa vainajan kanssa tai jolla on tai on ollut lapsi vainajan kanssa. Ottolapset ja -vanhemmat ovat samassa asemassa verotuksellisesti biologisten vanhempien kanssa. Toiseen veroluokkaan kuuluvat perinnönjättäjän muut sukulaiset ja vieraat. Perintövero määräytyy siis perityn omaisuuden arvon sekä sukulaisuussuhteen mukaisesti. Verohallinnon internet-sivuilta löytyy myös perintöverolaskuri, jolla voi laskea suuntaa-antavaa perintöveron määrää. Laskuri ei huomioi kaikkia mahdollisia vähennyksiä, joten lopputulos ei ole todellisen perintöveron mukainen.

2.4 Perintöveron maksaminen

Perintöverovelvollisia ovat kaikki, jotka perivät omaisuutta perittävältä. Perintöveroa kuitenkin maksetaan vain perinnöstä, joka on arvoltaan 20 000,00 euroa tai sen yli.

Alle 20 000,00 euron arvoinen perintö on siis verovapaata. Perintövero on henkilökohtainen vero. Jos pesässä on useita osakkaita, jokainen on vastuussa omasta verostaan. Kukaan osakas ei ole vastuussa toisen osakkaan verosta, vaikka ovatkin saman kuolinpesän osakkaita.

Moni helposti pohtii mahdollisuuksia perintöveron maksamisen kiertämiseksi. Perintö- ja lahjaverolain 33 a §:ssä kuitenkin sanotaan, että jos perinnönjakosopimukselle, luovutustoimelle tai muulle perintöveroon vaikuttavalle toimelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto tai sisältö, joka ei vastaa asian varsinaista tarkoitusta tai luonnetta, tai jos on ryhdytty johonkin muuhun toimenpiteeseen perintöverosta vapautumiseksi, on perintöverotuksessa meneteltävä asian varsinaisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti.

Kun perintövero on laskettu verotoimistossa, toimittaa se perintöverovelvolliselle verolipun maksua varten. Verottajan on myös toimitettava selvitys perintöveromaksun perusteista ja ohjeet mahdollista muutoksenhakua varten. Valtiovarainministeriön asetuksen veronkannosta 15.9.2005/747 4 §:n mukaan on perintöveron ensimmäinen erä maksettava viimeistään sen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa lähinnä kolmen kuukauden kuluttua perintöverotuksen toimittamispäivää seuraavan kuukauden alusta lukien. Toinen erä on taas maksettava viimeistään sen kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa lähinnä viiden kuukauden kuluttua verotuksen toimittamispäivää seuraavan kuukauden alusta lukien. Jos veron määrä jää alle 500,00 euron, on verohallinnon ohjeiden mukaisesti vero maksettava

yhdessä erässä. Eräpäivät on merkitty veroviraston toimittamiin verolippuun ja tilisiirtolomakkeisiin.

Perintöveron maksamiseen voidaan myös erillisestä hakemuksesta myöntää pidennystä. Myönnetyn pidennyksen myötä myös eräpäivät muuttuvat. Lykkäyksen myöntämiseen on oltava hyvä syy ja se on poikkeuksellinen toimenpide. Pelkkä perintöverotuksen muutoksenhaku ei oikeuta lykkäyksen saamiseen. Lykkäyksen saamisen perusteena voi olla esimerkiksi verovelvollisen taloudellinen tilanne. Verovelvollisen on tässä tapauksessa pystyttävä näyttämään maksukyvyttömyytensä todeksi.

2.5 Perintöverotuksen oikaiseminen ja muutoksenhakumenettely

Perintöveron laskennassa saattaa tapahtua virheitä. Perintöverovelvollinen saa verolipun mukana verottajalta ohjeet mahdolliseen muutoksenhakuun. Verotuspäätökseen voi hakea muutosta, jos on siihen tyytymätön. Verotusta voi myös joutua muuten oikaisemaan, jos esimerkiksi verotuksen jälkeen pesään ilmaantuu varoja tai velkoja, joita ei vielä ole otettu verotuspäätöksessä huomioon. Perintökaaren 20 luvun 10 §:n mukaan verovirastolle on annettava täydennys- tai oikaisukirja kuukauden kuluessa sen laatimisesta, jos perintöverotuksen toimitamisen jälkeen pesään ilmaantuu uusia varoja tai velkoja.

Perintöveron oikaisu ja muutoksenhaku ovat eri asioita. Oikaisumenettely on pääosin viranomaisaloitteista mutta voi tulla esille myös verovelvollisen ilmoituksesta. Tällöin viranomaisen päättää, onko aihetta oikaisumenettelyyn. Veronoikaisu voidaan tehdä joko verovelvollisen vahingoksi tai hänen edukseen. Muutoksenhaku taas on joko oikaisuvaatimusmenettelyä tai valitusmenettelyä. Näistä veronoikaisuasia on aina yksinkertaisempi ja nopeampi tie kuin varsinainen muutoksenhaku. (Puronen 2008a, 127.)

Perintöverotuksen muutosta haetaan verotuksen oikaisulautakunnalta viiden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta lukien, jona perintöverotus on toimitettu. Muutosvaatimus tehdään kirjallisesti, ja sen voi tehdä myös vapaamuotoisesti, kunhan se on omakätisesti allekirjoitettu. Muutoksenhakuun on olemassa myös valmis lomake ”Oikaisuvaatimus verotuksen oikaisulautakunnalle (3308)”. Jos vaatimuksen tekee vapaamuotoisesti, on siinä mainittava perintöveropäätös, johon hakee oikaisua, hakijan yhteystiedot sekä perustelut yksilöidylle vaatimukselleen. (Verohallinnon vero-ohjeet)

3 Perukirjan laatimiseen liittyviä ongelmakohtia verotuksen kannalta

Keskeisiä perukirjan puutteita, jotka aiheuttavat ongelmia oikean perintöveropäätöksen tekemiseen, olen kartoittanut keskustelemalla Länsi-Uudenmaan verotoimiston perintö- ja lah-

javerovalmistelijan kanssa. Häneltä saamieni tietojen pohjalta käsittelen kyseisiä käytännön työssä eteen tulleita ongelmakohtia tarkemmin ja selvennän, mitä niiden osalta tulisi ottaa huomioon, jotta verotuspäätös saataisiin oikeudenmukaisesti ja oikein perusteiden tehdyksi. Nämä ongelmakohtat eivät siis ole ”kirjoihin kirjoitettuja”, vaan sellaisia, jotka ovat käytännön työtä tehtäessä huomattu ongelmallisiksi ja hankaliksi tulkita ja selvittää. Lukemassani oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin tullut myös esille näitä samaisia ongelmakohtia, joten ne on huomioitu myös kirjoittajien tekemän tutkimustyön tuloksena. Nämä ongelmat eivät myöskään ole ainoita verotukseen liittyviä ongelmia. Perukirjaa tehdessä melkein mikä hyvänsä asia voidaan merkitä puutteellisesti tai väärin ja näin johtaa virheelliseen verotukseen. Kaikkia asioita ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista tässä tutkielmassa käsitellä, vaan olen keskittynyt muutamaankin ongelmakohtaan.

3.1 Puutteellinen virkatodistusketju

Perukirjassa on oleellista selvittää pesän osakkaat ja heidän sukulaisuussuhteensa vainajaan nähden koska veron määrä riippuu myös sukulaisuussuhteista. Virkatodistuksia tarvitaankin juuri näiden selvittämiseen sekä perittävän henkilötietojen paikkansapitävyyden varmistamiseksi. Tämä on tarpeen, jotta vero määräytyy oikean veroluokan mukaisesti, sekä ettei kukaan sukulaisuussuhteen mukainen pesän osakas jää perinnönjaon ulkopuolelle. Perukirjaan liitettävää otetta väestörekisteristä tai kirkonkirjasta kutsutaan sukuselvitysvirkatodistukseksi. (Aarnio, Kangas & Puronen 2000, 103.)

Virkatodistukset liitetään perukirjaan, jotta voidaan todeta, ovatko kaikki perittävän oikeudenomistajat olleet elossa perittävän kuolinhetkellä. Jos joku heistä on kuollut, selvitetään virkatodistuksin kuolleen oikeudenomistajan sijaan tulevat perilliset. (Aarnio & Kangas 2009, 295.) Jos virkatodistusketjusta puuttuu henkilö, joka olisi oikeutettu pesän osakkaaksi sukulaisuussuhteen perusteella, voi hän tai hänen ollessaan kuollut, hänen perijänsä, virheellisesti jäädä perinnöttä. Virkatodistuksen puuttuminen aiheuttaa myös viivästyttää verotusta, koska sen vuoksi perukirjaa joudutaan täydentämään jälkikäteen.

Jos esimerkiksi suku on laaja, osa perillisistä on kuollut ja on heidän tilalleen on tullut uusia perillisiä tai osa pesän osakkaista asuu ulkomailla, saattaa olla hankala hankkia kaikkia virkatodistuksia. Jos perittävä on syntymästään saakka ollut kirjoilla samassa seurakunnassa tai väestörekisterissä, saattaa hänen samasta virkatodistuksestaan käydä ilmi kaikki rintaperilliset. Tämä on kuitenkin yleensä melko harvinaista, koska tällöin myös rintaperillisten tulee olla kirjoilla perittävän kanssa samassa rekisterissä. Useimmiten kuolinpesän osakkaiden tietoja on etsittävä seuraamalla virkatodistusketjua viimeisen rekisterinpitäjän luota taaksepäin. (Aarnio, Kangas & Puronen 2000, 104.)

Ulkomailla asuvien selvittämisessä ongelmia syntyy helposti jo siksi, ettei aina ole tietoa ulkomaille muutosta. Lisäksi kaikissa maissa ei ole yhtä kattavaa väestörekisterijärjestelmää kuin Suomessa. Tietoja saattaa olla erittäin hankala saada, eivätkä tiedot aina ole kovin tarkkoja. Myös muualta muuttaneiden virkatodistusketjua on joskus hankala saada aukottomaksi. Lisäksi sodan aikaan evakkona Karjalasta muuttaneiden kirkonkirjoja ei Viipurin maakunta-arkiston tuhoutumisen vuoksi ole aina saatavilla. Sen osalta Suomenkin arkistossa on aukkoja.

Jos suku on laaja, saattaa virkatodistusketjusta tulla äärettömän pitkä ja sen hankkiminen vaatii paljon aikaa. Myös virhemahdollisuus kasvaa. Kattava virkatodistusketju edellyttää aukotonta virkatodistussarjaa, ja sen turvin on pystyttävä seuraamaan vainajan elämää aina viiteentoista ikävuoteen saakka, koska sitä ikää pidetään rajana, jota edeltävänä aikana perittävän ei oleteta vielä hankkineen perillisiä. Jos joudutaan hankkimaan virkatodistuksia perittävän vanhemmista, on heidänkin virkatodistusketjuaan seurattava viiteentoista ikävuoteen saakka. Virkatodistuksesta ilmeneviä henkilötietoja pidetään luotettavina, ja jokainen yksittäinen virkatodistus nauttiikin julkista luotettavuutta. (Aarnio, Kangas & Puroinen 2000, 104.) Näin saadaan luotettavaa tietoa virkatodistuksen henkilöstä ja hänen perheoikeudellisesta asemastaan, joka on perintöveron laskemisen kannalta oleellista tietoa.

Todistuksia saattaa joutua hankkimaan lukumääräisesti paljon mutta myös mahdollisesti monilta eri tahoilta, kuten eri maista, eri seurakunnista ja maistraateista. aikaisemmin maistraateilla oli oma maistraattien sukuselvityspalvelunsa, jos virkatodistusten hankkiminen tuntui liian työläältä ja hankalalta. Maistraatin internet-sivujen mukaan sukuselvityspalvelu oli maistraattien perunkirjoitusten toimittajille tarjoama palvelu, mutta valitettavasti se päättyi resurssien puutteeseen vuoden 2011 aikana. (Maistraatin sukuselvityspalvelu) Jos virkatodistusketjun hankkiminen on joissain tapauksissa äärimmäisen hankalaa, on toinenkin ääripää olemassa. Yksinkertaisimmissa tapauksissa virkatodistuksia voi olla vain yksi.

3.2 Perinnöstä luopuminen

Perinnöstä voi luopua joko jo perittävän eläessä tai vasta perittävän kuoleman jälkeen. Perinnöstä voi luopua ilmoittamalla, ettei ota perintöä vastaan. Kun perittävä luopuu oikeudestaan perintöön, tulevat hänen sijalleen ne henkilöt, joilla on oikeus perintöön luopujaperillisen ollessa kuollut. Tehokas kokonaan perinnöstä luopuminen, aiheuttaa sen, ettei joudu maksamaan perintöveroa, vaan maksamisvelvollisuus siirtyy sille, joka tulee perinnöstä luopujan sijaan. (Aarnio, Kangas & Puroinen 2000, 29.) Perinnöstä luopumisessa on tärkeää tehdä siitä merkintä perukirjaan. Näin veroviranomainen tietää verotusta laskiessaan, ettei määrää perinnöstä kokonaan luopuneelle henkilölle perintöveroa. Perintövero osataan näin kohdistaa suoraan oikeille henkilöille, eikä tule virheellistä maksuvelvollisuutta. Merkinnän puuttuminen johtaa perukirjan täydentämiseen, mikä taas osaltaan viivästyttää lopullista perintöveropää-

töstä. Jos perintöveropäätös on jo ehditty tehdä ennen tietoa perinnöstä luopumisesta, on perintöverotusta myöhemmin pakko oikaista. Kaikki tämä aiheuttaa turhaa viivästystä ja asioiden käsittelyä.

3.2.1 Ennakkoluopuminen

Perintökaaren 17:1:n mukaan perittävän eläessä tapahtuva perinnöstä luopuminen on voimassa olevan oikeuden mukaan ainoa tapa, jolla todennäköinen perillinen voi ennakoita määrätä oikeudestaan saada omaisuutta perittävän kuoleman jälkeen. Perintökaaren mukaan sopimus elossa olevan jäämistöstä ei ole pätevä. Perinnöstä luopumista ennen perittävän kuolemaa nimitetään ennakkoluopumiseksi. Tällainen ennakkoluopuminen on aina määrämuotoista ja käytännössä luopuminen usein tapahtuu hyväksymällä perittävän vielä ollessa elossa tämän tekemä testamentti. Ennakkoluopuminen voi myös tapahtua esimerkiksi toisen vanhemman kuoleman jälkeen tehdyn jakosopimuksen yhteydessä, jossa perillinen voi ilmoittaa saaneensa perintöosuutensa jo ensimmäisen vanhempansa kuoleman jälkeen. (Aarnio & Kangas 2009, 692.) Perinnöstä luopuminen on yksipuolinen oikeustoimi ja käsittää aina asiakirjan ja allekirjoituksen. Ennen perittävän kuolemaa tapahtuva perinnöstä luopuminen on osoitettava perittävälle. Ei riitä, että tieto ilmoitetaan vain mahdollisille kansaperillisille, esimerkiksi sisaruksille. Luopuminen on määrämuotoisesti tehtynä pätevä, vaikka perittävä ei suostuisi kirjallista luopumisilmoitusta vastaanottamaan.

Perinnöstä voi etukäteen luopua kenen hyvänsä jälkeen. Sillä ei ole merkitystä, onko rintaperillinen vai muu perillinen, esimerkiksi puoliso. Rintaperillisellä on kuitenkin oikeus vastikkeeseen, vaikka perinnöstään luopuisikin. Muun perillisen perinnöstä luopuminen on tehokas ilman korvaustakin. Rintaperillisen vastikkeen suuruus tulee olla suunnilleen samansuuruinen kuin hänen lakiosansa olisi, jos perittävä olisi kuollut samalla hetkellä. Myöskään sillä ei ole merkitystä, vaikka luopuja kuolisi ennen perittävää. Luopumistahdonilmaisu ei raukea luopujan kuollessa.

Jos perinnöstä luopuja on holhouksen alainen, ei hänen edunvalvojansa voi päämiehensä puolesta luopua perinnöstä ilman holhousviranomaisen lupaa. Holhustoimilain esitöiden mukaan perittävän eläessä tapahtuvaan perinnöstä luopumiseen ei kuitenkaan yleensä myönnetä lupaa, koska luopumisen taloudellista merkitystä on vaikea arvioida. Se taas on niiden periaatteiden vastaista, joita edunvalvojan on noudatettava päämiehen omaisuutta hoitaessaan. (HE 146/1998) Holhousviranomaisen tulisi kuitenkin myöntää lupa luopumiseen, jos se on päämiehen edun mukaista. Edunvalvonnassa on etenkin ennakkoluopumiseen suhtauduttu hyvin torjuvasti, koska holhustoimilain mukaan edunvalvoja ei saa lahjoittaa päämiehensä omaisuutta. Holhustoimilain 34 §:ssä kuitenkin sallitaan perinnöstä luopuminen maistraatin luvalla.

Perintökaareissa ei säädetä siitä, millainen oikeus perinnöstä luopujan sijaan tulleilla sijaisperillisillä on jäämistöön. Jos ennakkoluopuminen tapahtuu hyväksymällä testamentti, on sijaisperillisten oikeus selvä, koska riippumatta siitä kenen hyväksi testamentti on tehty, voi perillinen hyväksyä testamentin sitovasti. Jos taas luopumisilmoitus on tehty erillisellä asiakirjalla, voi syntyä epäselvyyttä siitä, kenelle luopujan osuus kuuluu perittävän kuoleman jälkeen. Luopuja voi luopua perinnöstä lastensa hyväksi. Tällöin asia on selvä ja sen tulee olla kirjattu luopumisasiakirjaan. Ongelmia aiheuttaa myös, jos luopuja kuitenkin ulottaa luopumisen vaikutukset myös omiin lapsiinsa tai luopumisasiakirjassa ei ole mainintaa luopumisen ulottuvuudesta, eikä sitä voida selvittää. Jos luopuja ei ole luopumisilmoituksessaan maininnut luopumisen ulottuvuutta, on lähtökohtaisesti pidetty, että luopuja on sulkenut koko sukuhaaransa perinnöstä. (Aarnio & Kangas 2009, 706.) Perinnöstä voi ennakkoon luopua myös osittain. Tällöin perillinen säilyy aina kuolinpesän osakkaana, eikä myöskään vapaudu perintöverovelvollisuudesta. Perillinen voi aina luopua korvauksetta lakiosansa ylittävästä osuudesta. Myöhemmin rintaperillisen lakiosaa laskettaessa hänen osittaisesta luopumisestaan saamansa korvaus otetaan huomioon ennakkoperintönä ja vähennetään lakiosan määrästä. (Aarnio & Kangas 2009, 704.)

Perittävän näkökulmasta ennakkoluopuminen lisää perittävän mahdollisuuksia määrätä omaista omaisuudestaan testamentilla. Perijän näkökulmasta ennakkoluopumisella on merkitystä lähinnä mahdollisten velkojien kannalta. Nykyisin ennakkoluopumisen merkitys on korostetusti perintöverollinen, koska luopumisella perintövero voidaan minimoida hyppäämällä yhden sukupolven ylitse, jos on odotettavissa peräkkäinen perintösaanto lyhyen ajan sisällä. (Aarnio & Kangas 2009, 709.) Ennen perittävän kuolemaa tapahtuvat perinnöstä luopumiset hankaloittavat myöhemmin perintöveron laskentaa, jos niitä ei ole osattu asianmukaisesti tehdä niin, ettei niissä ole tulkinnanvaraa.

3.2.2 Perittävän kuoleman jälkeinen luopuminen

Perinnöstä ja testamentista luopumiselle ei ole perittävän kuoleman jälkeen laissa asetettu takarajaa. Perinnöstä voi luopua vuosienkin jälkeen perittävän kuolemasta, ellei ole sitä ennen ryhtynyt sellaisiin toimiin, joiden perusteella voidaan katsoa perijän ottaneen perinnön vastaan. Perintökaaren 16 luvun mukaan perijä voi kuitenkin menettää oikeutensa perintöön laiminlyömällä perinnön vastaanottamisen määräajassa. Vaikka luopumisajankohtaa ei normitasolla olekaan ajallisesti määritelty, niin luopumisen tehokkuuden osittaminen kuitenkin vaikeutuu ajan kuluessa. Tehokas luopuminen ei normaalioloissa ole enää mahdollista sen jälkeen, kun saantoajankohdasta on kulunut kaksi vuotta. Koska kysymys on aina lopulta näytöstä, on aikaraja vain ohjeellinen. (Puronen 2008b, 92.) Perinnöstä on perittävän kuoleman jälkeen luovuttava kirjallisesti, ja luopuminen on omakätisesti allekirjoitettava. Muita muotovaatimuksia ei ole säädetty. Luopumisilmoitus voidaan merkitä myös osana perukirjaa, mutta

se on yksilöitävä niin hyvin, ettei siitä synny tulkinnanvaraa. Luopumisen tulee olla riidattomasti merkitty.

Perintöön ryhtymisestä ei ole erillistä oikeusohjetta perintökaareissa. Perintöön voidaan ryhtyä kahdella tavalla. Perintökaaren mukaan perintö voidaan joko ottaa vastaan tai ilmoittaa halukkuutensa ottaa perintö vastaan. Perintökaaren mukainen perintöön ryhtymiskynnys on perinnöstä luopumisen kannalta asetettu todella matalalle, koska jo perunkirjoitukseen osallistuminen merkitsee perillisen vastaanottavan perinnön. Pesään ryhtymistä tarkoittavia seikkoja ei pysty tyhjentävästi määrittelemään. Tämä vuoksi kaikki tapaukset on käsiteltävä tilannekohtaisesti ja arvioitava erikseen, mihin milläkin toimenpiteellä on varsinaisesti tähdätty. Varmasti perillinen menettää luopumisoikeutensa, jos osallistuu kuolinpesän irtaimen jakoon, allekirjoittaa luovutuskirjan, joka koskee jäämistöön kuuluvaa omaisuutta, perii kuolinpesän saatavia tai on esimerkiksi vaatinut lakiosaansa tai nostanut testamentin moitekanteen. (Aarnio & Kangas 2009, 713.)

Jos perinnöstä halutaan luopua perittävän jo ollessa kuollut, ei luopumisilmoitukselle ole määritelty mitään yksittäistä selkeää vastaanottajaa, jolle ilmoitus annetaan. Vastaanottajana voivat olla kaikki kuolinpesän osakkaat yksin tai yhdessä, pesänselvittäjä tai pesänjakaja tai mahdollinen testamentin toimeenpanija. Myös sijaantuloperillinen voi olla luopumisilmoituksen vastaanottajana. Tämä onkin yksi sekaannuksia aiheuttava ongelmakohta. Kuka hyvänsä edellä mainituista voi olla luopumisilmoituksen vastaanottajana. Käytännössä tavallisin luopumisen muoto on testamentin hyväksyminen. Jos luopuminen merkitään johonkin muuhun asiakirjaan, on luopumistarkoitus mainittava erityisen selkeästi, jotta epäselvyyksiltä välttäisiin.

Jos perilliselle on määrätty edunvalvoja, koskee perinnöstä luopumista perittävän kuoleman jälkeen sama sääntö kuin ennakkoluopumistakin. Edunvalvojan on haettava holhousviranomaiselta lupa perinnöstä luopumiseen. Sillä ei ole merkitystä luovutaanko perinnöstä kokonaan tai osittain, koska lupa on silti saatava. Perittävän kuoleman jälkeisessä luopumisessa voi perillinen luopua perinnöstään vastikkeetta. Jos rintaperillinen luopuu oikeudestaan perintöön, menee hänen osuutensa sille, joka olisi oikeutettu perintöön hänen kuoltuaan eli mahdollisesti hänen lapsilleen. Luopuminen merkitsee siis vetäytymistä pesästä. Muun perillisen luopuessa perinnöstä menee perintöosuus sille, joka on hänen jälkeensä oikeutettu perintöön. Jos perinnöstä on luovuttu tehokkaasti, ei luopuja voi jälkikäteen vaatia perintöosuuttaan takaisin siltä, joka on sen hänen sijastaan saanut. Luopumisen toteennäyttämismuoto on siltä, joka väittää perillisen luopuneen perinnöstään. Perinnöstä kokonaan ehdoitta luopunut menettää myös oikeutensa määrätä perinnönjaon lopputuloksesta, koska ei enää ole pesän osakas.

Jos perillinen saa luopumisestaan vastiketta, tarkoittaa se sitä, että hän on ryhtynyt perintöön. Tällöin hän joutuu myös maksamaan saamastaan vastikkeesta perintöveroa. Totaalisesti ehdoitta perinnöstä luopunut taas ei ole velvollinen perintöveron maksamiseen. Jos perillinen sulkee koko sukuhaaransa perinnöstä, ei se ole enää puhdas pesästä vetäytyminen, koska perillinen on oikeustoimin puuttunut perintökaaren sijaantulomääräykseen. Perintöverotuksen kannalta katsotaan luopujan tällöin ottaneen jäämistöosuutensa vastaan ja luopuja joutuu maksamaan perintöveron. Lisäksi ne henkilöt, joiden hyväksi luopuminen tapahtuu, maksavat lahjaveron. Tämä johtuu siitä, että puuttuminen määräyksin perimysjärjestykseen johtaa kaksinkertaiseen verotukseen, jossa ensin maksetaan perintöveroa ja sen jälkeen vielä lahjaveroa. Tässä ongelmakohtana verotuksen kannalta on juuri se tulkinta, onko kyseessä perinnöstä luopuminen vai vastikkeellinen perintöosuuden luovutus. Jos luopuminen tapahtuu ehdoitta ja sijaan tuleva henkilö on se, joka olisi perinnöstä luopujan perinyt hänen kuollessaan, on kyse perinnöstä luopumisesta. Tässä tapauksessa luopujan tilalle tulee kokonaan laissa määrätty sijaisperillinen. Pesästä vetäytyvä ei ole perintöverovelvollinen. Jos luopumiseen liittyy ehtoja, tai se koskee osaa peritystä omaisuudesta, luopuja on perintöverovelvollinen.

3.3 Varojen arvostus

Kuolinpesän omaisuus pitää arvostaa perukirjaan. Omaisuus arvostetaan käypään arvoonsa ja vainajan kuolinhetken tilanteen mukaisesti. Käypä arvo tarkoittaa omaisuuden todennäköistä luovutushintaa, jos esimerkiksi kiinteistön osalta se myytäisiin. Tämä aiheuttaa verotuksen kannalta ongelmia ja erilaisia tulkintoja, koska arvostuskäytännöt ovat hyvin erilaisia jopa samalla paikkakunnalla. Yhtenäisiä arvostuskriteerejä on erittäin vaikea luoda ja kriteerit poikkeavatkin yleensä toisistaan. Verohallinto on 2.10.2009 antanut koko maata koskevat yhtenäiset arvostamisohjeet perintö- ja lahjaverotusta varten. Ohjeet tulivat voimaan vuoden 2010 alusta lukien. Verohallinnon varojen arvostamisen ohjetta perintö- ja lahjaverotuksessa on päivitetty 1.1.2012 lukien. Arvostamisohjeet ovat erittäin yksityiskohtaiset ja tämä johtaa arvostamisen kohteena olevan omaisuuden arvostuksen kiristymiseen. Näiden uusien yksityiskohtaisten ohjeiden vuoksi aikaisempien julkisten ohjeiden perusteella syntyneitä vaikiintunutta oikeuskäytäntöä ei voi enää noudattaa. (Aarnio & Kangas 2009, 314.) Verohallinto on viimeksi päivittänyt ohjeistustaan vuoden 2011 lopussa yhtenäistämällä ohjeita valtakunnallisesti.

Varsinkin myyntitilanteessa on omaisuuden arvostuksen oikeellisuudella merkitystä. Jos omaisuutta myydään perinnönjaon jälkeen, saattaa perintöveron lisäksi tulla kysymykseen myös luovutusvoittovero perintönä saadusta myydystä omaisuudesta. Pesän omaisuuden arvostaminen koskee myös pesän velkoja ja velvoitteita. (Aarnio, Kangas & Puronen 2000, 171.)

Omaisuuuden arvostaminen on perunkirjoituksessa uskottujen miesten tehtävä. Perintökaaren 20:6:ssä sanotaankin, että uskottujen miesten on kirjoitettava perukirjaan todistus, jossa he vakuuttavat merkinneensä kaiken oikein sekä arvioineensa varat parhaan kykynsä mukaisesti ja rehellisesti. Jos arvostamisessa huomataan vilppiä, se voi johtaa syyllistymiseen veropetokseen. Uskottujen miesten onkin toimittava huolellisesti päästäkseen mahdollisimman todelliseen lopputulokseen. Uskottujen miesten suorittama omaisuuden arvostaminen ei kuitenkaan sido verottajaa perintöveron laskennassa.

Vainajalla saattaa olla paljon erimuotoista omaisuutta, jolloin arvostaminen on hankalaa ja vaatii paljon ammattitaitoa. Esimerkiksi vainajan omistama rakennus saattaa sijaita vuokraamalla, jonka vuokra-aika mahdollisesti umpeutuu pian. Vainajalla saattaa olla omaisuutta ulkomailla tai hänellä voi olla maatalouskiinteistö, jonka arvostuksessa tulee ottaa erikseen huomioon pelto-, metsä- ja joutomaa. Vainajalla voi myös olla talletuksia, sijoituksia, erilaisia osuuksia esimerkiksi yrityksistä, muita yhteisomistuksia tai elinkeino-omaisuutta ja erilaisia vuokraoikeuksia. Tosin käyvän arvon määrittämisongelma koskee periaatteessa kaikkea muuta pesän omaisuutta paitsi rahaa, rahanmääräisiä saatavia ja talletuksia koska ne arvostetaan aina täyteen arvoonsa. (Aarnio, Kangas & Puroinen 2000, 173.)

Pesän velkojen arvostukseen sovelletaan samoja periaatteita kuin varoihinkin, eli velat arvostetaan käypään arvoonsa. Koska velat useimmiten ovat euromääräisiä, ei tässä ole ongelmaa. Velat voivat kuitenkin joissain tapauksissa olla muutakin kuin euromääräisiä. Tällainen voi olla esimerkiksi vainajan hyväksi tehdystä työstä suoritettava hyvitys. Tässä voi ongelmana olla hyvityksen perusteen määrittely, eli kuuluuko pesästä ylipäänsä maksaa hyvitystä jollekin, ja onko vainajalle tehty tällaista korvattavaa työtä. Työn arvoa on tällaisissa tapauksissa hyvin vaikeaa arvioida.

3.4 Lesken asumisoikeus

Leskellä on hallintaetuoikeus säilyttää puolisoitten yhteisenä kotina ollut asunto sekä siihen kuuluva koti-irtaimisto itsellään, vaikka vainajalta olisi jäänyt rintaperillisiä tai testamentinsaajia. Tämä tarkoittaa siis sitä, että leskellä on oikeus hallita asuntoa, ei omistusoikeutta. Tällä on haluttu suojata lesken asemaa perillisiä vastaan. Asunto voi myös olla muu jäämistöön kuuluva asunto, jos se soveltuu lesken tarpeisiin siten, etteivät hänen asumisolosuhteensa olennaisesti heikkene. Ei voi vaatia, että leski muuttaisi esimerkiksi huomattavasti pienempään asuntoon tai sijainniltaan ja varustukseltaan huonompaan asuntoon kuin se, joka on ollut hänen ja vainajan yhteisenä kotina. Tätä suoja säännöstä ei kuitenkaan voi soveltaa, jos lesken omaan omaisuuteen kuuluu vastaavanlainen hänen asumiskäyttönsä soveltuva asunto.

Lesken käyttämä oikeus asumiseen ei rasita mahdollisten perillisten asuntoon kohdistuvaa perintöverovelvollisuutta. Kun perintöverotusta lasketaan perukirjan perusteella, otetaan siinä huomioon perukirjaan merkitty lesken mahdollinen suojasäännöksen käyttö asumisoikeutensa suhteen. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että perukirjaan tehdään merkintä käytettävästä asumisoikeudesta. Tässä tilanteessa nousee verotuksen kannalta tärkeänä esiin myös omaisuuden oikea arvostaminen, jotta käytettävä asumisoikeus saadaan mahdollisimman oikeudenmukaisesti arvostettua.

Ongelmallista asumisoikeuden käyttämisessä on myös se, miten määritellään sopiva asunto ja se, onko lesken omassa omaisuudessa mahdollisesti asumiseen soveltuvaa asuntoa. Tässä tulee ongelmaksi myös se, onko asunnon oltava olemassa vainajan kuolinhetkellä vai joskus myöhemmin. Leski voi esimerkiksi olla osakkaana jakamattomassa kuolinpesässä, johon kuuluu lesken asumiseen soveltuva asunto. Pesässä voi mahdollisesti olla muitakin osakkaita, eikä siinä oleva asunto edes tulisi lesken omistukseen. Onko tämä siis otettava huomioon kun määritellään sisältyykö lesken omaan omaisuuteen soveltuvaa asuntoa vai ei? Perintökaari ei määrittele ajankohtaa.

Lesken asumisoloihin ei saa tulla katkosta. Vaikka lesken omaan omaisuuteen sisältyisikin soveltuva asunto, on asumisoikeus puolisoiden yhteisenä kotina käytettyyn asuntoon voimassa niin kauan, kunnes leski saa oman tai muun jäämistöön kuuluvan soveltuvan asunnon käyttöönsä. Asunto voi olla vaikka vuokralla, jonka vuoksi se ei ole välittömästi käytettävissä.

Jos leski myöhemmin peruuttaa jo käytettäväksi ilmoittamansa asumisoikeuden, on perintöverotusta siltä osin myös oikaistava. Lesken perinnönjaossa tekemä ratkaisu siitä, pitääkö hän hallinnassaan puolisoiden kotina käyttämän asunnon, ei saa samalla tavoin lainvoimaa kuin jako muilta osin. Jos leski myöhemmin saa omistukseensa asumiskäyttöön soveltuvan kodin, voivat rintaperilliset ja leski sopia, että lesken hallintaoikeus yhteiseen kotiin lakkaa. (Mikkola 2010, 38.)

3.5 Sukupolvenvaihdos

Perintöverotuksessa saattaa perintöveron maksamisvelvollisuus joissain tapauksissa johtaa ongelmiin elinkeinotoiminnassa, esimerkiksi maatilataloudessa tai muussa perheyrittäjätyössä. Verotus saattaa kohtuuttomasti vaikeuttaa perinnön saajan mahdollisuuksia jatkaa yritystoimintaa ja voi jopa aiheuttaa toiminnan lakkaamisen. Tilanne helpottui, kun perintöverolakiin otettiin erityiset säännökset maatalojen ja muiden yritysten sukupolvenvaihdosten varalle.

Perintöverosta jätetään verovelvollisen pyynnöstä osa panematta maksuun, jos veronalaiseen perintöön sisältyy maatila, muu yritys tai niiden osa, verovelvollinen jatkaa perintönä saamil-

laan varoilla maatalouden tai maa- ja metsätalouden harjoittamista tai muuta yritystoimintaa perintönä saamallaan maatilalla tai yrityksessä. Huojennuksen edellytyksenä on, että tällaisesta maatilasta tai yrityksestä tai niiden osasta määrätyn perintöveron suhteellinen osa koko verosta on suurempi kuin 850,00 euroa. Huojennuspyyntö on tehtävä ennen verotuksen toimittamista. (Puronen 2008b, 553.) Huojennusta ei automaattisesti myönnetä, vaan sitä täytyy osata pyytää. Huojennus myönnetään vain sitä erikseen pyytäneelle, ei automaattisesti muille.

Huojennukseen ovat oikeutettuja myös muutkin kuin sukulaisuussuhteessa vainajaan olevat henkilöt, kunhan vain edellytykset muutoin täyttyvät. Huojennus voidaan myöntää myös vieraalle, ei ainoastaan perillisille. Tämä on ristiriidassa perintöverotuksen veroluokkajaon kanssa, koska siinä veron määrä on jaoteltu sukulaisuussuhteen mukaisesti. Huojennussäännöksissä kaikki ovat kuitenkin samanarvoisia.

Sukupolvenvaihdoshuojennuksen laskemisessa perintöverotuksessa on määrittelyiden lisäksi samoja ongelmia kuin muunkin omaisuuden arvostamisessa. Maatila tai yritys tulisi osata arvostaa oikein, jotta saataisiin sen mukaan mahdollisimman oikea arvo, joka otetaan huomioon sukupolvenvaihdoksessa, koska perintöverotuksen kannalta maatilalla tai yrityksen arvo arvostetaan pienemmäksi. Näin myös veron määrä tulee pienemmäksi. Arvostus suoritetaan verovelvollisuuden alkamista edeltäneen vuoden mukaan toimitettavasta tai toimitetusta tuloverotuksesta arvostuslain 3 ja 4 luvun mukaisten perusteiden mukaisesti määrättyä. Merkityksellisenä ei ole pidetty sitä, minä vuonna viimeinen tilinpäätös on vahvistettu. (Puronen 2008b, 578.)

Perintö- ja lahjaverolain 55 §:n mukaan sukupolvenvaihdoshuojennuksen saannin edellytyksenä on se, että luovutuksen kohteena on joko yritys tai sitten kiinteistö, jolla harjoitetaan maataloutta tai osa niistä. Verovelvollisen on myös jatkettava yritystoiminnan harjoittamista, ei riitä, että ottaa tilan tai yrityksen haltuunsa. Tässä helposti käytetään epärehellistä keinoteltua siten, että tilalla harjoitetaan maataloutta vain nimellisesti, jotta perintöverotuksessa hyödyttäisiin. Perintöverohuojennusta ei saa pelkän metsätalouden harjoittamisella, vaan siihen vaaditaan myös maatalouden harjoittamista. Maatalouden harjoittamisen määrän määrittelyssä saattaa esiintyä epäselvyyksiä ja se taas johtaa ongelmiin perintöveron laskemisessa. Jotta verovapauden edellytykset täyttyvät, on maatilalla harjoitettava toimintaa niin, että toimintaa verotetaan maatalouden tuloverolain mukaan. Vaikka maatilalla harjoitettavaa oheistoimintaa, kuten mökkien vuokrausta, verotetaan MaatVL:n mukaisesti, ei tällainen oheistoiminnasta saatu tulo kuitenkaan muuta maatilaa maataloutta harjoittavaksi huojennukseen oikeuttavaksi tilaksi. MaatVL:n mukaan maatilalla tarkoitetaan itsenäistä taloudellista yksikköä, jolla harjoitetaan maa- tai metsätaloutta. (MaatVL 2:2) Perintöverolain 55 §:n

mukaan taas huojennus koskee ainoastaan sellaista tilaa, jolla harjoitetaan joko maataloutta tai sekä maa- että metsätaloutta.

Vaikka huojennuksen saamisen edellytyksenä onkin toiminnan jatkaminen, ei se tarkoita sitä, että perijän on esimerkiksi jatkettava päätoimisena maanviljelijänä. Hänen on annettava henkilökohtainen työpanoksensa maatilán tai yrityksen hoitamiseen, mutta työpanoksen määrään ei kuitenkaan kiinnitetä suurta huomiota. Sivutoiminenkin viljely vapaa-ajalla riittää. Yritystoiminnassa riittävä työpanos on osallistuminen päätösvalan käyttöön yrityksen toiminnassa. Tähán riittää esimerkiksi toimiminen yrityksen hallituksessa tai muussa hallintoelimes-sä. (Puronen 2008b, 570.)

Toiminnan jatkajana voi olla myös kuolinpesä kokonaisuudessaan. Sen ei tarvitse olla yksittäinen henkilö. Tällöin toimintaa jatketaan kuolinpesán osakkaiden yhteiseen lukuun niin, että pesä on jaettu osakkaiden kesken määräosiin tai pesää ei jaeta lainkaan. Tässä jää tulkinnanvaraiseksi se, tuleeko jokaisen kuolinpesán osakkaan osallistua toimintaan henkilökohtaisesti vai riittääkö, että yksi tai jotkut osakkaista tekevät näin. Yhdenkin jatkaminen täyttäisi jatkamisvaatimuksen kriteerit. (Puronen 2008b, 574.)

Kun maatilasta tai yrityksestä on perintöverotuksen yhteydessä saatu sukupolvenvaihdoshuojennus, on se muistettava, jos tällaisesta tilasta tai yrityksestä luovutaan ennen kuin on kulunut viisi vuotta verotuksen toimittamisesta. Tästä seuraa, että huojennuksen myötä saatu etu, maksuunpanematta jätetty vero, joudutaan maksamaan korotettuna 20 prosentilla. Tämä on ilmoitettava verovirastolle.

Sukupolvenvaihdossäännösten tulkinta on koettu verohallinnossa vaikeaksi. Onneksi säännösten sisällöstä on kuitenkin kirjoitettu paljon, joten siitä on saatavilla paljon tietoa. Sukupolvenvaihdospaketin perussäännökseksi tulkittava PerVL 55 § kirjoitettiin niin vaikeaselkoiseksi ja tulkinnanvaraiseksi, että kesti kuitenkin 25 vuotta ennen kuin nykyinen soveltamistapa vakiintui. (Puronen 2008b, 556.) Koska verotus toimitetaan perukirjan tietojen perusteella, sukupolvenvaihdoshuojennukseen liittyvät tiedot tulee merkitä perukirjaan selkeästi, jotta vältetään virheellisiltä ratkaisuilta.

3.6 Ulkomainen jäämistösaanto

Vainajalla voi olla omaisuutta myös ulkomailla. Kaikki omaisuus merkitään perukirjaan sijainnistaan huolimatta. Jos vainajalla oli ulkomailla sellaista omaisuutta, josta on sen maan lainen mukaan maksettava veroa, on kyseiseen maahan tehtävä erikseen asianomaisen maan lainen mukaisesti laadittu perukirja. Tällöin on otettava huomioon kyseisen maan perunkirjoitusta koskevat lait. Ne saattavat poiketa Suomen säädöksistä. Suomalainen perukirja, joka on

tehty Suomen lakien mukaisesti, ei yleensä myöskään kelpaa veroilmoitukseksi ulkomailla. Tällaisissa tapauksissa onkin syytä käyttää pakallista lakimiestä apuna. (Aarnio & Kangas 2009, 261.)

Perintökaaren 26:5:ssä sanotaan, että perimykseen sovelletaan sen valtion lakia, jossa perittäväällä oli kuollessaan kotipaikka. Jos henkilö on kuollessaan asunut Suomessa ja hänellä on kotipaikka Suomessa, määritetään hänen jälkeensä toimitettavassa perunkirjoituksessa perilliset ja perintöosuudet Suomen perintökaaren mukaisesti. Jos veronalainen saanto määräytyy kokonaan tai osittain vieraan valtion lainsäädännön mukaan, ja verovelvollinen vaatii tämän maan lakien noudattamista, ja sovellettavan vieraan valtion lain sisällöstä saadaan selvitys, noudatetaan perintöverotuksessa vieraassa valtiossa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Vieraan valtion lakia voidaan soveltaa ilman erillistä vaatimustakin, jos lain sisältö on veroviraston tiedossa. Jos lainsäädäntöä ei tunneta, eikä siitä saada tietoa, noudatetaan verotuksessa Suomen lainsäädäntöä. (Verohallinnon ohje 1203/36/2009)

Kaikesta omaisuudesta on maksettava perintöveroa, jos vainaja asui kuollessaan Suomessa. Verohallinnon internet-sivuilla olevien perintöverotusta kansainvälisissä tilanteissa koskevien ohjeiden mukaisesti veroa on maksettava myös ulkomailla sijaitsevasta omaisuudesta. Mahdollinen ulkomaille maksettu vero voidaan kuitenkin hyvittää Suomeen maksettavasta perintöverosta. Tähän on edellytyksenä se, että omaisuuden saaja asui Suomessa verovelvollisuuden alkaessa, omaisuudesta on maksettu veroa ulkomaille ja samasta omaisuudesta on Suomessa määrätty tai määrätään perintöveroa. Veron nimityksellä vieraassa valtiossa ei ole merkitystä, kunhan hyvityksen edellytykset muuten täyttyvät. Verotusta ei siis suoriteta kaksinkertaisesti.

Ulkomailla sijaitseva omaisuus merkitään ja luetteloidaan perukirjaan samalla tavalla kuin kotimainenkin. Tietojen saaminen ja arvostaminen saattaa kuitenkin olla joskus ongelmallista eri maiden erilaisten rekisterien ja toimintatapojen vuoksi. Omaisuus arvostetaan käypään arvoonsa ja esimerkiksi ulkomailla olevat asunto-osakkeet arvostetaan hankintahintaan tai muutoin selvitettävään käypään arvoon. (Aarnio, Kangas & Puronen 2000, 175.) Muussa maassa sijaitsevan omaisuuden arvostusperusteet tulee verohallinnon ohjeiden mukaan merkitä perukirjaan. Jos ulkomailla sijaitsevaa omaisuutta ei ole merkitty perukirjaan, saattaa siitä syntyä suuria vaikeuksia perillisten myöhemmin yrittäessä saada itseään omistajiksi osakasrekisteriin tai yrittäessään nostaa perittäväälle kuuluneita varoja ulkomaiselta pankkitililtä. (Aarnio, Kangas & Puronen 2000, 113.)

Tämä perukirjan laatimisohje on tehty oppaaksi jokaiselle kansalaiselle, jotta jokainen perukirja olisi yhdenmukaisin tiedoin ja perustein laadittu ja siitä löytyisivät verotuksen kannalta kaikki oleellinen ja oikea tieto siitä huolimatta, onko perukirja laadittu valmiille lomakepohjalle vai vapaamuotoisesti tyhjälle paperille.

Perukirjan laatiminen voidaan teknisesti jakaa kolmeen osioon. Jako voidaan tehdä johdanto-osaan, varallisuusosaan sekä vakuutusosaan. Jaolla ei ole perukirjan pätevyyden kannalta merkitystä, vaan sillä pyritään helpottamaan sisältövaatimusten hahmottamista siten, että perukirjaan tulee merkityksi kaikki lain siihen vaatimat seikat. Perukirjan luotettavuus muodostuu näiden kolmen erillisen kohdan kokonaisuudesta. (Aarnio & Kangas 2009, 287.)

Perintökaaren 5:1:n mukaan menee perintö kokonaisuudessaan valtiolle, jos vainajalla ei kuollessaan ole lainkaan perillisiä tai testamentinsaajia. Tässäkin tapauksessa on perunkirjoitus toimitettava ja perukirja laadittava. Perintökaaren 5:2:n mukaan voi Valtiokonttori päättää, että omaisuus luovutetaan kokonaan tai osittain perittävän läheiselle. Saman 2 §:n mukaan voidaan omaisuus luovuttaa myös sille kunnalle, jossa perittävä oli viimeksi asunut, ja kiinteä omaisuus voidaan luovuttaa sille kunnalle, jossa omaisuus sijaitsee.

Perintökaaren 20 luvussa kerrotaan perunkirjoituksesta, sisältövaatimuksista ja sen toimittamisesta. Perunkirjoitustilaisuuden paikasta ja ajasta on toimitettava todisteellinen ilmoitus pesän osakkaille. Kutsuminen on riittävää, jos se pystytään epäselvissä tilanteissa todistamaan suoritetuksi. Jos kutsun perillemeno on epävarmaa, kannattaa se tehdä esimerkiksi saantitodistuksella kirjatussa kirjeessä. Kutsun minimisisältönä on tieto perunkirjoitustilaisuuden ajasta, paikasta sekä kutsun lähettäjistä, mutta suotavaa olisi liittää kutsuun alustava luonnos perukirjasta. Tämä säästää aikaa ja antaa pesän osakkaille mahdollisuuden tutustua etukäteen mahdolliseen testamenttiin, avioehtoon ja jäämistön suuruuteen. Näin voidaan vaikuttaa myös siihen, että perukirjaan tulee mahdollisimman kattavasti tietoa pesän varallisuudesta ja pesän osakkaista.

4.1 Johdanto-osa

Perukirjan ensimmäistä osaa voidaan kutsua johdanto-osaksi. Seuraavassa selvennetään johdanto-osaan liittyviä vaadittuja tietoja. Johdanto-osasta käy ilmi lähinnä perukirjan yleisiä tietoja, kuten vainajan, pesänosakkaiden ja pesänhoitajan ja pesänilmoittajan henkilö- ja yhteystietoja sekä asiakirjatietoja, joihin perukirjan tiedot perustuvat. Nämä tiedot ovat Perintökaaren vaatimusten mukaisia.

Perukirja alkaa perunkirjoituksen toimittamistiedoilla. Perintökaaren 20:3:n mukaan Perukirjasta tulee käydä ilmi perunkirjoitustilaisuuden toimitusaika ja toimituspaikka ja ne merkitään perukirjaan.

4.1.1 Vainaja ja pesän osakkaat

Perukirjaan tulee merkitä vainajan täydellinen nimi, ammatti, kotipaikka, henkilötunnus sekä kuolinpäivä. Jos vainajalla on entisiä sukunimiä, ne kaikki tulee merkitä. Ammatti on vainajan ammatti kuolinhetkellä, esimerkiksi eläkeläinen.

Kotipaikka on kunta, jossa vainaja oli kirjoilla kuolinhetkellään. Kotipaikka on yleensä vainajan viimeinen asuinkunta. Jos vainajalla ei kolmena viimeisenä elinvuotenaan ole ollut vakinaista asuinpaikkaa, ilmoitetaan kotikunnaksi se, jossa hän oleskeli ennen kuolemaansa. Jos vainaja oli ennen kuolemaansa pysyvästi laitoshoidossa, merkitään vainajan asunto-osoitteeksi kyseinen hoitolaitos. Jos kyseessä oli vain väliaikainen laitoshoido, esimerkiksi sairaalaan joutuminen, on vainajan asunto-osoite hänen pysyvä kotiosoiteensa ennen kuolemaa.

Perittävän henkilöä koskevien tietojen oikeellisuuden tarkistamiseksi liitetään perukirjaan vainajaa koskeva ote väestörekisteristä tai kirkonkirjasta. Tämä ote on nimeltään sukuselvitysvirkatodistus. (Aarnio, Kangas & Puronen 2000, 103.) Perukirjaan on merkittävä jokaisesta perillisestä, yleistestamentinsaajasta ja eloonjääneestä aviopuolisosta nimi, ammatti, henkilötunnus, sukulaisuussuhde sekä kotipaikka. Samat tiedot on merkittävä myös eronneesta aviopuolisosta, jos omaisuuden ositus on ollut toimittamatta vainajan kuolinhetkellä. Jos taas ositus on toimitettu, on siitäkin otettava maininta perukirjaan. Pesän osakkaista muodostuu osakasluettelo.

Verottaja käyttää ammatti- ja henkilötunnustietoja perillisten yksilöintiin. Henkilötunnuksen perusteella selvitetään esimerkiksi perillisen osoitetiedot ja muu häntä koskeva informaatio. Verottaja tarvitsee tietoja myös määrittäessään kullekin oikeudenomistajalle kuuluvan arvomääräisen ja suhteellisen perintöosuuden. (Aarnio, Kangas & Puronen 2000, 107.) Sukulaisuussuhde vainajaan tarkoittaa pesän osakkaan sukulaisuusuhdetta vainajaan. Tavallisimmin suhde on esimerkiksi lapsi, lapsenlapsi, täti tai setä. Kotipaikka on vakituinen asuinkunta kuolinhetkellä.

Rintaperillisen ollessa kuollut, merkitään hänen jälkeensä jäänyt sijaisperillinen ensiperillisen tietojen jälkeen. Tämä helpottaa kullekin sijaantuloperilliselle tulevan perintöosuuden määrittämistä.

Perillisen tiedot on merkittävä, vaikka hänet olisikin jostain syystä suljettu pesän ulkopuolel-le. Pesän ulkopuolelle sulkeminen voi johtua esimerkiksi perinnöstä luopumisesta, perinnöt-tömäksi tekemisestä tai siitä, että perillinen on surmannut perittävän. Perukirjaan on merkit-tävä perinnöttä jättämisen syy, sekä syytä koskeva asiakirja-aineisto tulee liittää perukirjan liitemateriaaliksi. Testamentinsaajan ollessa säätiö, yhdistys tai muu oikeushenkilö, on peru- kirjaan otettava sitä koskevat rekisteritiedot sekä tieto siitä, ottaako oikeushenkilö testamen- tatun omaisuuden vastaan. (Aarnio & Kangas 2009, 295.)

4.1.2 Läsä toimituksessa ja toimituksen tiedoksianto

Perukirjaan on merkittävä kaikki perunkirjoituksessa paikalla olleet perittävän oikeudenomis- tajat. Myös uskotut miehet on merkittävä perukirjaan. Oikeudenomistaja voi olla paikalla jo- ko yksin tai yhdessä avustajansa kanssa. Tällöin tieto avustajan läsnäolosta on merkittävä pe- rukirjaan. Perukirjaan on myös merkittävä tieto mahdollisen edunvalvojan määräyksestä. Jos osakkaalle on määrätty edunvalvoja, on myös kutsu perunkirjoitukseen lähetettävä sekä osak- kaalle, että edunvalvojalle. Oikeudenomistajat voivat halutessaan käyttää myös asiamiestä, jonka valtakirja on liitettävä perukirjaan.

Oikeudenomistajan ei tarvitse olla läsnä perunkirjoitustilaisuudessa. Poissaolosta on tehtävä merkintä perukirjaan. Perunkirjoituksesta poissa ollut osakas ei voi vaatia verottajaa kuulemaan häntä ennen perintöverotuksen toimittamista.

Perukirjaan on merkittävä tieto, millä tavalla kutsu perunkirjoitustilaisuuteen on tehty. Jos kutsuja on toimitettu usealla erilaisella tavalla, on perukirjaan tärkeää merkitä se tapa, jolla mahdollinen poisjäänyt osakas on kutsuttu. Koska laissa ei ole määritelty kutsumisen muotoa, voidaan kutsu esittää vapaamuotoisesti. Kutsua ei siis tarvitse lähettää kirjattuna kirjeenä mutta koska perunkirjoituksen toimittajan on tarvittaessa todistettava, että kaikki osakkaat ovat kutsun saaneet, saattaa kutsu olla syytä toimittaa todistettavassa muodossa. Perukirjaan on tehtävä merkintä koollekutsutavasta, vaikka perunkirjoitus olisi kutsuttu kool- le osakkaiden yhteisen sopimuksen perusteella. Perukirjasta on myös käytävä ilmi, jos kutsua ei ole voitu toimittaa jollekin pesän osakkaista.

4.1.3 Perukirjan perustaksi esitetyt asiakirjat

Perukirjaan on merkittävä luettelomuodossa kaikki sellaiset asiakirjat, jotka ovat olleet pe- runkirjoitustilaisuudessa nähtävillä ja joilla on vaikutusta perintöverotukseen. Näitä asiakirjo- ja ovat kaikki pesän tilan selvittämiseksi tarpeelliset asiakirjat. Tällaisia ovat esimerkiksi omistusasuntoa koskevat tiedot kuten lainhuutoasiakirjat, testamentti, avioehto, lahjakirja ennakkoperinnöstä, perinnöstä luopumista koskeva asiakirja jne. Pesän tilan selvittämiseksi

tarpeellisista asiakirjoista liitetään perukirjan liitteeksi jäljennökset. Jäljennöksen liittämismittaisuus voidaan jakaa kahteen osaan sen mukaan, onko liittämismittaisuus ehdoton vai vapaaehtoinen. Tästä jaosta on tarkemmin oppaan viimeisessä jaksossa.

4.1.4 Lesken suojaäännökset

Perukirjaan tulee merkitä tieto siitä, käyttääkö leski omaa oikeuttaan tasinkoetuoikeuteen, hallintaetuoikeuteen tai molempiin. Ilmoitus voidaan tehdä myös erillisellä paperilla, mutta tällöin se on mainittava perukirjassa ja siitä on liitettävä perukirjaan valokopio. Verottaja ei ota viran puolesta kantaa siihen, käyttääkö leski tasinkoetuoikeuttaan. Jos leski ei ilmoita vetoavansa tasinkoetuoikeuteen, katsotaan hänen luovuttavan tasinkoa normaalisäännösten mukaisesti, ja verotus toimitetaan sen mukaan kuin tasinkoa maksettaisiin. (Aarnio, Kangas & Puroinen 2000, 113.)

Tasinkoetuoikeudessa leski voi kieltäytyä luovuttamasta omaisuuttaan perillisille tasinkona eli leski säilyy tällöin itse oman omaisuutensa omistajana. Tämä tulee siis kysymykseen vain siinä tapauksessa, että lesken varat ovat suuremmat kuin vainajan varat. Jos ensiksi kuolleen puolison varat ovat suuremmat kuin lesken, ei tällä etuoikeussäännöksellä ole merkitystä. Leski saa joka tapauksessa tasinkona omaisuutta niin paljon, että varat menevät vainajan kanssa tasan. Tämä saanto otetaan huomioon perintöverotuksessa, jonka mukaan leski ei joudu maksamaan perintöveroa tasinkona saadusta omaisuudesta.

Jos leski vetoaa tasinkoetuoikeuteensa myöhemmin oikaisuteitse, on sen edellytyksenä osituksen toimitus, ja että leski on toimituksessa vedonnut tasinkoetuoikeuteensa.

Lesken hallintaetuoikeussäännöksen mukaan leskellä on aina oikeus pitää hallinnassaan jakamattomana puolisoitten yhteisenä kotina käytetty asunto tai muu jäämistöön kuuluva kodiksi sopiva asunto. Jos lesken omaan omaisuuteen sisältyy tällainen asunto, ei hänellä ole enää oikeutta käyttää hallintaetuoikeutta.

Verohallinnon ohjeistuksen mukaan tulisi perukirjaan aina merkitä hallintaetuoikeuden käyttämisestä selkeä kirjallinen vaatimus, josta käy ilmi myös vaatimuksen laajuus.

4.1.5 Pesän ilmoittaja

Perukirjaan tulee merkitä pesän ilmoittajan nimi. Pesän ilmoittaja voi olla sama henkilö, jolla on myös perunkirjoituksen toimittamismittaisuus eli henkilö, joka on parhaiten perehtynyt pesän tilaan tai ilmoittaja voi olla muukin pesään hyvin perehtynyt henkilö. Pesän ilmoittajan

tehtävänä on ilmoittaa kuolinpesän varat ja velat uskotuille miehille, jotka puolestaan arvioivat ilmoitetun omaisuuden arvon. Pesän ilmoittajan ei tarvitse tehdä arviointia.

Perukirjaan on merkittävä erillinen vakuutus pesän ilmoittajan esittämien tietojen todenperäisyydestä. Tämä vakuutus on vaadittaessa vahvistettava myös valalla, ja perättömän tiedon antamisesta on myös säädetty rangaistus. Rikoslain 15:2:n mukaan viranomaismenettelyssä annetusta perättömästä lausumasta on säädetty maksimissaan kahden vuoden vankeustuomio.

4.2 Varallisuusosa

Perukirjan toista osaa voidaan kutsua varallisuusosaksi. Siinä selvitetään kuolinpesän varat ja velat ja se toimii keskeisesti myös perintöverotuksen pohjana. Varallisuusosa voidaan laatia luettelonomaisesti ja se on yleensä perukirjan laajin osio. Varallisuusosan laatimisen ongelmat eivät yleensä liity omaisuuden luetteloimisen laajuuteen, vaan lähinnä varojen arvostukseen. Varat ja velat arvostetaan euroina kuolinhetken tilanteen mukaan. Kaikki omaisuus merkitään yhteen perukirjaan huolimatta siitä, missä omaisuus sijaitsee. Tämä koskee siis myös ulkomailla sijaitsevaa omaisuutta. Perintöverotuksen piiriin on kuulunut vuoden 1996 alusta lähtien myös ulkomailla oleva omaisuus sen laadusta riippumatta. (Aarnio, Kangas & Puronen 2000, 113.) Omaisuus voi olla sekä aineetonta että aineellista tai erilaista rahanarvoista oikeutta kuten palkkasaatavia.

Koska perintöverotus kohdistetaan vain siihen omaisuuteen, joka vainajan jälkeen siirtyy perillisille tai testamentin saajille, tulee perukirjasta käydä selvästi ilmi perittävä omaisuus. Perukirjaan on erikseen merkittävä molempien puolisoitten avio-oikeuden alainen sekä avio-oikeudesta vapaa omaisuus. Perukirjaan merkitään myös mahdollinen osakkuus toisessa kuolinpesässä. Jos perittävä itse oli osakkaana toisessa kuolinpesässä, on siitä mainittava kuolinpesän laajuus ja siitä perittäväälle kuuluva suhteellinen osuus. Tästä on perukirjaan liitettävä myös perukirjajäljennös. (Aarnio & Kangas 2009, 317.)

4.2.1 Vainajan varat, velat ja omaisuuden säästö

Pesän ilmoittaja siis ilmoittaa vainajan varat, velat ja omaisuuden säästöt kuolinhetken tilanteen mukaan ja uskottujen miesten arvostamina. Yleisen käytännön mukaan varat ilmoitetaan siinä järjestyksessä, että ensin tulevat rahavarat, pankkitalletukset ja erilaiset velkakirjat. Talletuksista ja saatavista on ilmoitettava myös korko, joka lasketaan kuolinpäivään asti. Pankkitalletuksista merkitään tilinumero. Jos vainajalla on saatavia yksityishenkilöltä, tulee näistä merkitä perukirjaan velallisen nimi sekä osoite ja liitettävä mahdollinen kopio velkakirjasta. Arvopapereista on merkittävä arvopaperin laji sekä yhtiön nimi ja joukkovelkakirjalainan laji ja numero.

Näiden jälkeen merkitään muuta omaisuutta kuten arvoesineet, kulkuneuvot, koti-irtaimisto ja kiinteä omaisuus. Kulkuneuvosta, esimerkiksi autosta on ilmoitettava merkki, malli sekä vuosimalli. Koti-irtaimisto ilmoitetaan suurempina kokonaisuuksina. Sitä ei tarvitse luetteloیدا esine kerrallaan.

Kiinteästä omaisuudesta merkitään perukirjaan kiinteistön rekisterinumero, nimi sekä sijaintikunta. Kiinteä omaisuus voidaan jakaa joko rakentamattomiin kiinteistöihin tai rakennettuihin kiinteistöihin. Näiden arvostamisessa on omat ongelmansa. Rakentamattoman tontin arvo voidaan arvioida Valtion Teknillisen tutkimuskeskuksen rakennusmaan käyvän hintatason selvittämiseksi tekemän selvityksen avulla. Arviointiohjeet ovat nähtävillä verotoimistoissa. Käyvän hinnan perusteella määräytyvää arvoa on kuitenkin mahdollista alentaa, jos siihen on edellytyksiä. Tällaisia edellytyksiä voivat olla esimerkiksi erilaiset kaavoituksesta johtuvat rajoitukset, kuten jos osa tontista on merkitty puistoalueeksi tai tiealueeksi.

Rakennettujen kiinteistöjen arviointi on yleensä vaikeaa, koska kiinteistöt eroavat toisistaan, joten yksiselitteistä vertailukohtaa ei ole. Kiinteistöt eroavat toisistaan sekä kunnoltaan että rakenteeltaan ja tilajärjestelyiltään. Uuden rakennuksen arvo voidaan määrittellä parhaiten hankintakustannusten mukaan, mutta vanhempien rakennusten arvon määrittäminen on vaikeampaa. Vanhempien rakennusten arvostamisessa on tavallista, että käytetään jälleenhankinta-arvoa, jota alennetaan vanhoja rakennuksia arvioitaessa ja korotetaan uusia rakennuksia arvioitaessa tietyllä prosentilla rakennuksen iän mukaisesti.

Vainajan veloista perukirjaan merkitään kaikki vähentämiskelpoiset velat. Vähentämiskelpoisuuden edellytyksenä ei ole velan erääntyminen eikä merkitystä ole sillekään, mihin tarkoitukseen velka on otettu. Vähentämiskelpoisia velkoja ovat esimerkiksi asunovelka, autovelka, osamaksuvelka, kulutusluotot, luottokorttivelat, verovelat, puhelin-, vesi- ja sähkölaskut, elatusavut, sakot ja sairaalalaskut. (Aarnio & Kangas 2009, 323.) Veloista tavallisimpia ovat pankkilainat. Vainajan lainoista on perukirjaan merkittävä pankin nimi, lainan numero sekä korko, joka on laskettu kuolinpäivään saakka. Erillistä korkotodistusta ei perukirjaan tarvitse liittää, koron erittely riittää. Yksityishenkilöltä olevasta velasta tulee merkitä velkojan nimi ja osoite sekä mahdollinen kopio velkakirjasta. Perukirjaan merkitään ainoastaan se velan osa, josta vainaja todella oli vastuussa. Vainajan omaisuuden säästö merkitään varojen ja velkojen erotuksena.

4.2.2 Lesken varat, velat ja omaisuuden säästö sekä pesänselvitysvelat

Perukirjaan on merkittävä myös lesken tai parisuhdekumppanin varat, velat ja omaisuuden säästö koska vainajan omaisuuden avio-osaa ei voida laskea ilman tietoa lesken varallisuudes-

ta. Mikäli vainajalla ei kuitenkaan ole avioehdon johdosta avio-oikeutta lesken omaisuuteen, ei lesken omaisuutta ole tarpeen arvostaa perukirjaan. Pelkkä varojen ja velkojen merkintä riittää. Tässä tapauksessa avioehtosopimus on liitettävä perukirjaan. Muutoin lesken tai parisuhdekumppanin varat, velat ja omaisuuden säästö merkitään ja arvostetaan samoin kuin vainajankin.

Vainajan velkojen lisäksi vähennyskelpoisia velkoja ovat pesänselvitysvelat. Pesänselvitysveloiksi luetaan perunkirjoituksen toimittamisesta aiheutuneet kustannukset, hautauskustannukset sekä pesän hoidosta ja selvityksestä aiheutuneet kustannukset. Perunkirjoituksen jälkeen syntyneitä kustannuksia kuten pesänselvitys-, jako- ja osituskustannuksia ei voi vähentää, joten niitä ei myöskään merkitä perukirjaan. (Puronen 2008, 200.) Perukirjaan ei tarvitse liittää kuitteja pesän veloista.

4.2.3 Ennakkoperinnöt ja lahjat

Kaikki vainajan tai lesken pesän osakkaille antamat ennakkoperinnöt ja lahjat, jotka on annettu enintään kolme vuotta ennen vainajan kuolinhetkeä, on merkittävä perukirjaan ilmoittamalla ennakkoperinnön tai lahjan saajan nimi, saantopäivä sekä summa. Perukirjassa on oltava merkintä siitä, onko kyseessä ennakkoperintö sekä maininta siitä, onko ennakkoperintöä koskeva lahjakirja perukirjan liitteenä.

Perintö- ja lahjaverolain 16 §:n mukaan on perukirjaan otettava maininta kaikista lahjoista, jotka on perintökaaren mukaan otettava huomioon perinnönjaossa. Lahjan saanut perillinen ei silti joudu maksamaan kaksinkertaista veroa saamastaan lahjasta, vaikka se perukirjassa ilmoitetaankin, vaan perintöverosta vähennetään saman, perintö- ja lahjaverolain 16 §:n mukaan jo maksettu lahjavero ja mahdollinen varainsiirtovero.

Perukirjaan on tehtävä merkintä myös siitä, jos mitään ennakkoperintöjä tai lahjoja ei ole annettu.

4.3 Vakuutusosa

Perukirjan loppuun tulee vakuutusosa, jossa allekirjoituksin vahvistetaan, ettei vainaja ole eläessään antanut ennakkoperintöä tai lahjaa, jotka olisi otettava lukuun perillisen lakiosaa tai perintöveroa määrättäessä. (Puronen 2008a, 22.) Jos tällaisia lahjoja kuitenkin on annettu, on ne merkittävä perukirjaan jäämistövarallisuusosion loppuun eikä vakuutuksia siinä tapauksessa tarvita.

Jos ennakkoperintöjä tai lahjoja ei ole annettu, voidaan tämä merkitä lauseella "Vainaja ei ollut eläessään antanut sellaista ennakkoperintöä tai lahjaa, joka olisi otettava lukuun perillisen lakiosaa tai perintöveroa määrättäessä". (Puronen 2008a, 22.)

4.3.1 Pesän ilmoittaja ja pesänhoitaja

Pesän ilmoittaja antaa perukirjan vakuutusosan vakuutukset. Pesänilmoittaja vakuuttaa ilmoittaneensa rehellisesti perukirjan tiedot vainajan varoista ja veloista oikeiksi, ja ettei hän ole tahallisesti jättänyt mitään tietoja ilmoittamatta. Nämä vakuutukset vahvistetaan allekirjoituksella. Perukirjaan merkitään myös pesänilmoittajan osoite sekä puhelinnumero. Nämä tiedot ovat myös verottajaa varten siinä tapauksessa, että tulee jotain kysyttävää perintöverotuksen toimittamisesta.

Pesänhoitajan nimi, osoitetiedot ja puhelinnumero merkitään perukirjaan siinä tapauksessa, että pesänhoitaja ei ole sama henkilö kuin pesänilmoittaja. Silloin verottaja voi tarvita myös pesänhoitajan yhteystietoja, jos sillä on kysyttävää tai tarkistettavaa perukirjaan merkityistä varoista tai veloista.

4.3.2 Allekirjoitukset

Perukirjan allekirjoittavat pesänilmoittaja, mahdollinen pesänhoitaja, uskotut miehet sekä henkilöt, jotka ovat olleet läsnä perunkirjoitustilaisuudessa. Uskotut miehet vahvistavat myös allekirjoituksillaan pesän varojen arvostuksen oikeellisuuden parhaan kykynsä mukaisesti.

Perunkirjoitustilaisuudessa läsnä olleiden henkilöiden allekirjoitukset tulevat perukirjan loppuun. Heidän allekirjoituksensa vahvistaa myös sen, ettei heillä ole huomauttamista perukirjan sisällöstä ja toimituksesta. Perukirjaan voidaan myös lisätä erillinen lausuma, josta käy ilmi, ettei läsnä olleilla ole huomauttamista toimitusta vastaan. (Puronen 2008, 23.) On myös mahdollista, että jollain on huomauttamista toimituksesta. Siinä tapauksessa huomautus kirjataan perukirjaan tai erilliselle paperille, joka liitetään perukirjaan. Tämä huomautus vahvistetaan huomauttajan päivätyllä allekirjoituksella.

4.4 Perukirjaan liitettävät asiakirjat

Perukirjaan liitettävien asiakirjojen liittämismääräyksiä on säädetty perintö- ja lahjaverotusta varten annettavien tietojen koskevassa verohallituksen päätöksessä 539/1994. Tämän päätöksen mukaan kaikki kuolinpesän tilan selville saamisen vuoksi välttämättömät asiakirjat on liitettävä perukirjaan. Perukirjaan liitetäänkin monia erilaisia pesään liittyviä asiakirjoja, kuten esimerkiksi virkatodistuksia, sukuselvityksiä, varallisuuteen ja velkoihin liittyviä asiakir-

joja sekä esimerkiksi mahdollinen testamentti ja avioehtosopimus. Osa asiakirjoista on pakollisia, jotka on perukirjaan aina liitettävä. On myös vapaaehtoisia asiakirjoja, jotka eivät ole pakollisia. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset tosittien kuolinpesän kuluista, lainhuudatuspöytäkirjaotteet, kiinteistörekisteriotteet sekä saldotodistukset. (Verohallinnon julkaisu 35.10, 1.3.2010) Nämä asiakirjat tulee kuitenkin pitää tallessa, sillä verottaja voi tarvittaessa pyytää niitä tarkasteltavakseen.

Perukirjaan on liitettävä pakollisena vainajan aukoton sukuselvitys, joka on ote väestörekisteristä tai kirkonkirjasta. Sukuselvitystodistuksen voi tilata maistraatista tai se voidaan koota itse. (Aarnio & Kangas 2009, 288.) Virkatodistukset liitetään perukirjaan, jotta voidaan todeta ovatko kaikki oikeudenomistajat olleet elossa perittävän kuolinhetkellä, sekä kuolleen oikeudenomistajan mahdolliset perilliset.

Perukirjaan tulee liittää myös mahdollinen perinnöttä jättämiseen liittyvä asiakirja-aineisto, sekä oikeudenomistajan mahdollisen asiamiehen valtakirja, ellei asiamies ole asianajaja, jonka ei oikeudenkäymiskaaren 15:4:n mukaan tarvitse esittää valtakirjaa edustaessaan päämiestään. Perukirjaan on myös pakollisina liitettävä jäljennös mahdollisesta testamentista tai avioehtosopimuksesta. Näiden ei tarvitse olla alkuperäisiä. Jos testamentti on laadittu suullisesti, on siitä liitettävä suullisesta testamentista laadittu oikeuden pöytäkirja. (Aarnio & Kangas 2009, 297.)

Jos vainaja on ollut avioliitossa ja puoliso on kuollut jo aikaisemmin, on perukirjaan liitettävä jäljennös ensiksi kuolleen puolison kuoleman jälkeen tehdystä perukirjasta mahdollisine testamentti- ja avioehtosopimusliitteineen, sekä mahdollinen jäljennös jo toimitetun perinnönjaon osituskirjasta ja perinnönjakokirjasta. (Verohallinnon julkaisu 35.10, 1.3.2010) Myös vainajan ollessa osallisena toisessa kuolinpesässä, on siihen liittyvä perukirjanjäljennös pakko liittää perukirjaan. (Aarnio & Kangas 2009, 318.)

Yleisesti voidaan todeta, että perukirjaan on liitettävä jäljennös kaikista asiakirjoista, jotka ovat tarpeellisia pesän tilan selvittämiseksi. Perikunnan tulee säilyttää alkuperäiset asiakirjat omassa arkistossaan. (Aarnio & Kangas 2009, 298.)

5 Yhteenveto

Opinnäytetyön aihetta valitessani halusin perehtyä aiheeseen, josta olisi mahdollisimman paljon hyötyä kaikille, ja joka ei olisi liian teoreettinen. Perukirjan laadinnan eteen joutuu lähes jokainen ihminen jossain vaiheessa. Se koskettaa kaikkia ja näin myös kaikkien on hyvä ymmärtää sen tarkoitus ja laadinnan pääperiaatteet. Satakunnan käräjäoikeudessa työskennellessäni olen joutunut myös kopioimaan vanhoja perukirjoja. Työssäni olen huomannut, että

käytännössä ainakin vanhat, ennen vuotta 1994 tehdyt perukirjat on lähes aina tehnyt alaan perehtynyt henkilö, ei kuitenkaan välttämättä juridista koulutusta saanut ammattilainen. Perukirjan tekemisen oikeus on kuitenkin annettu kaikille.

Työtä aloittaessani luulin aihetta yksinkertaisemmaksi, kuin mitä se työskentelyn edetessä kuitenkin oli. Perukirjan laatimiseen liittyy lukuisia huomioon otettavia asioita, joita ei maallikko mitenkään voi ja osaa ottaa huomioon. Asioita tutkiessani kirja- ja tietoketju kasvoi ja jatkui, kun aina viitattiin eri lakiin tai ohjeeseen. Lakeja on myös muutettu useaan otteeseen, joten on osattava tarkastella juuri viimeisintä, ajantasaista versiota. Tämän vuoksi pidänkin vähän erikoisena sitä, että perukirjan saa kuka hyvänsä laatia. Toki yksinkertaisimmissa kuolinpesissä tietoa ei ole paljon ja tiedot on helpompi kirjata oikein. Jos kuolinpesä on laaja, niin suosittelen itse ammattilaista perukirjan laatijaksi.

Perunkirjoituksella ja perukirjan yhdenmukaisella laatimisella on myös yhteiskunnallista merkitystä. Ihmisiä ei voi asettaa eriarvoisuuteen yhteiskuntaluokan, varallisuuden määrän tai minkään muunkaan asian mukaan. Jokaista on kohdeltava tasavertaisesti. Yhdenmukainen ja kaikkia koskeva käytäntö luo myös oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvoisen kohtelun tunnetta tavallisen kansalaisen ja Suomen valtion hallintojärjestelmän välille. Kaikkien jokaista kansalaista koskevien sääntöjen ja ohjeistusten tulisikin olla mahdollisimman luotettavasti ja ymmärrettävästi kuvattuja sekä hyvin ja aukottomasti perusteltuja. Verovelvollinen kokee helposti tulleen väärin kohdelluksi, jos ei ymmärrä kaikkia verotuksen perusteita, vaikka ne olisivatkin lain ja ohjeiden mukaisia.

Opinnäytetyössäni pyrin saamaan ohjeeksi perukirjan laatimisen minimivaatimukset siinä muodossa, että jokainen maallikkokansalainenkin niiden perusteella pystyy perukirjan laatimaan. Kaikkia ongelmia en voinut käsitellä sillä aihe on aivan pohjaton ja huomioon otettavia asioita on niin paljon. Valitsin ongelmakohtien aiheet perintöverovalmistelijan työtä tehneen henkilön kokemusten perusteella. Materiaalia lukiessani ja tutkiessani huomasin, että nämä asiat varmasti aiheuttavatkin paljon pohdintaa ja virheitä. Ne ovat hyvin laajoja ja varsinkin asiaan kouluttautumattoman vaikeasti ymmärrettävissä. Mielestäni sain kuitenkin keskeiset asiat kirjattua selkokielisesti.

Opinnäytetyötä kirjoittaessani ja tietoa etsiessäni huomasin, että tietoa aiheesta löytyy loppujen lopuksi aika paljon. Tieto on kuitenkin usein niin vaikeasti ymmärrettävässä muodossa tai hajallaan, että sitä on vaikea tavallisen ihmisen sisäistää ilman juridisen alan ammattitaitoa. Tiivistelmä keskeisistä asioista helpottaa perukirjan tekemistä ja hankalammissa tapauksissa joka tapauksessa olisi hyvä turvautua ammattilaisen apuun. Mielestäni perukirjan laatimisen lakiviidakossa on liikaa tulkinnanvaraisuuksia. Tämä johtaa helposti eriarvoiseen kohte-

luun verotuksessa ja heikentää sitä kautta verovelvollisen luottamusta valtionhallintoon ja yhdenmukaiseen kohteluun.

Opinnäytetyön tekeminen eteni alkuun pääsyn jälkeen sujuvasti ja aikataulussa. Aiheen valinnan ja sen loppuun saattamisen välillä oli kuitenkin turhan pitkä aika. Opinnäytetyö kannattaakin tehdä yhtäjaksoisesti, jotta ajatusketju ei liikaa katkea ja käsiteltävät asiat pysyvät paremmin muistissa. Näin asioita ja ajatuksia on myös työn edetessä helpompi muokata ja kirjoittaa sanoiksi. Opinnäytetyötä tehdessäni opin hyvän, suunnitellun ajankäytön merkityksen ja järjestelmällisen työskentelytavan tärkeyden. Asioita ei pysty hallitsemaan poukkoilemalla aiheesta toiseen.

Lähdeluettelo

Oikeuskirjallisuus:

Aarnio, A., Kangas, U. & Puroinen, P. 2000. Perunkirjoitusopas. 6. painos. Helsinki: Kauppa-
kaari/Lakimiesliiton kustannus.

Aarnio, A. & Kangas, U. 2009. Suomen jäämistöoikeus I. 5. uudistettu laitos. Helsinki: Talen-
tum

Mikkola, T. 2010. Lesken asema jäämistö- ja vero-oikeudessa. 2. painos. Juva: Ws Bookwell

Puroinen, P. 2008a. Näin teen perukirjan itse. 4. painos. Helsinki: Talentum

Puroinen, P. 2008b. Perintö- ja lahjaverotus. 9. painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino

Virallislähteet:

HE 146/1998 Hallituksen esitys eduskunnalle holhouslainsäädännön uudistamiseksi

Valtiovarainministeriön asetus veronkannosta 15.9.2005/747

Verohallituksen päätös 539/1994

Verohallinnon ohje 763/36/2011 Varojen arvostamista perintö- ja lahjaverotuksessa koskevan
Verohallinnon ohjeen päivittäminen

Verohallinnon ohje 1203/36/2009 Perintö- ja lahjaverotus kansainvälisissä tilanteissa

Sähköiset lähteet:

Verohallinto. Viitattu 14.1.2012. www.vero.fi/henkiloasiakkaat

Perintöveron määrä 2012. 2011. Viitattu 13.2.2012 [www.vero.fi/fi-
FI/Henkiloasiakkaat/Perinnon_saaminen/Perintoveron_maara](http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinnon_saaminen/Perintoveron_maara)

Verohallinnon vero-ohjeet. 2010. Viitattu 13.2.2012, [www.vero.fi/fi-
FI/Syventavat_veroohjeet/Perinto_ ja_lahjaverotus/Perinto_ ja_lahjaverotus_ usein_kysyttya\(
15124\)#Mitenperintojalahjaverotukseenhaetaanmuutosta](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Perinto_ ja_lahjaverotus/Perinto_ ja_lahjaverotus_ usein_kysyttya(15124)#Mitenperintojalahjaverotukseenhaetaanmuutosta)

Maistraatin sukuselvityspalvelu. Viitattu 13.1.2012
www.maistraatti.fi/ajankohtaista/sukuselvityspalvelu-paattyy/